

## **Spolupráce ČR a Norska v oblasti ochrany perlorodky říční**

V roce 2010 získala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR grant z Fondu technické asistence finančních mechanismů EHP a Norska na projekt s názvem *Snižování poklesu diversity: výměna zkušeností a informací v oblasti záchranných programů a monitoringu ohrožených evropských druhů*. Cílem projektu bylo navázání mezinárodní spolupráce v ochraně ohrožených evropských druhů, v tomto případě perlorodky říční (*Margaritifera margaritifera*) s partnerskou organizací z Norska. Perlorodka je v Norsku stejně jako v ČR (zák. č. 114/1992 Sb. a vyhl. č. 395/1992 Sb.) předmětem zvláštní druhové ochrany a v obou partnerských zemích je pro ni realizován záchranný program. V rámci tohoto projektu byly naplánovány dvě výměnné poznávací cesty, jedna s návštěvou českých zástupců v Norsku a druhá norských kolegů v ČR.

### **Realizace**

12. července 2010 jako první na týdenní exkurzi do Norska odcestovali tři zástupci českého záchranného programu perlorodky říční, Tereza Mináriková, Jan Švanyga (oba z AOPK ČR) a Jan Šíma (MŽP). Cílem cesty byl severní Trøndelag. Po dobu celého pobytu se českým zástupcům věnovali dva pracovníci tamního Zemského úřadu, Kristian Julien a Anton Rikstad, kteří se záchranným programem perlorodky říční v Norsku zabývají. V rámci první cesty byli čeští zástupci seznámeni s praktickými zkušenostmi a problémy, které při záchranném programu perlorodky říční řeší norští kolegové. Patří mezi ně zejména fragmentace říčního kontinua a nežádoucí modelace průtokových poměrů vlivem provozu a výstavby nových hydroelektráren, problémy s pastevním hospodařením v okolí řek a zdravotní stav populace hostitelských ryb perlorodky říční, zejm. lososa obecného. Velkým problémem byla v nedávné minulosti také antropogenně způsobená acidifikace povrchových vod, jejíž vliv se však v současnosti daří poměrně úspěšně omezovat. Konzultovány byly také metody terénního sběru dat, jejich zpracování a následné využití v praktické ochraně přírody. Zejména byly diskutovány inventarizace juvenilní složky populace perlorodky říční prohrábkou dnového substrátu, které se v ČR s ohledem na míru invaznosti takovéto metody neprovádí. Čeští zástupci v rámci svého pobytu navštívili celkem osm lokalit s odlišnými problémy z hlediska ochrany druhu.

Ve dnech 30. 8. – 4. 9. 2010 pak přijeli na týdenní exkurzi do České republiky také oba pracovníci Zemského úřadu ze severního Trøndelagu. Norští kolegové navštívili v doprovodu českých pracovníků záchranného programu postupně všechny nejvýznamnější lokality s výskytem perlorodky říční v jižních Čechách. Dozvěděli se, proč je v ČR perlorodka kriticky ohroženým druhem a jak vypadá program na její záchranu v praxi. V rámci českého záchranného programu je řešena řada problémů podobných těm norským, jako je např. stav populace hostitelských ryb (v Česku pstruha potočního) nebo problémů s využíváním zemědělské a lesní krajiny v okolí vodních toků. Avšak máme také řadu jiných oblastí, kde je třeba nápravy stavu a které v Norsku problematické nejsou. Za hlavní problém je u nás považován fakt, že se perlorodka říční již desítky let přirozeně nerozmnožuje. Kromě opatření ke zlepšování stavu prostředí byla za účelem posílení a omlazení stávajících populací vyvinuta také unikátní, tzv. Česká metoda odchovu juvenilních jedinců. Na ni pak v monitoringu kvality prostředí navazují bioindikace s využitím mladých perlorodek odchovaných právě touto metodou. O tato dvě opatření se norští kolegové zajímali nejvíce. Seznámeni pak byli také s managementem, který se v povodích s výskytem perlorodky provádí a s metodami monitoringu a sběru dat.

### **Výstupy**

Oboustranná spolupráce s norskými kolegy přinesla celou řadu důležitých poznatků a nových informací o problematice ochrany perlorodky říční v obou zemích.

- Na české straně byly nové informace využity např. při interpretaci výsledků analýz genetické struktury populací perlorodek v jednotlivých lokalitách výskytu, které jsou zapracovány v novém záchranném programu.

- Stejně tak se informace a zkušenosti z norského monitoringu a další odlišnosti norských metod promítly do přípravy nového záchranného programu a plánování managementu.
- Pro norské kolegy byly přínosem zejména poznatky v oblasti odchovů juvenilních jedinců tzv. Českou metodou a bioindikace pomocí takto odchovaných perlorodek, které pomáhají stanovit kvalitu prostředí. V roce 2011 byla v tomto směru s norskou stranou navázána užší spolupráce.

### **Prezentace výstupů**

17. prosince 2010 bylo v Prachaticích uspořádáno setkání členů poradního sboru Záchraného programu perlorodky říční v ČR, kterého se zúčastnila celá řada odborníků podílejících se na realizaci záchranného programu, včetně zástupců VÚV TGM Praha Kamily Fricové a Ondřeje Simona. Tato instituce s AOPK ČR dlouhodobě spolupracuje na záchranném programu perlorodky říční v ČR a v roce 2010 rovněž získala grant z finančních mechanismů EHP/Norsko. Při této příležitosti byly vzájemně prezentovány výsledky studijních cest obou institucí, AOPK ČR i VÚV T.G.M. Praha.

Výstupy z projektu byly diskutovány také v rámci workshopů a diskusních fór na konferenci *Využití výzkumu a monitoringu pro ochranářský management*, která se konala ve dnech 14. - 17. září 2010 v Olomouci.

Výměna nejnovějších poznatků v oblasti výzkumu a ochrany perlorodky říční mezi českou a norskou stranou bude pokračovat i nadále.